

використанні залучених фінансових ресурсів.

Слід зазначити, що «лихоманка» нововведень у сфері освіти, що триває багато років, все ж не змогла звести нанівець надбання вітчизняної освіти. У програмі «Реальне багатство народів: шлях до розвитку людини» Україна за індексом освіти займає 18-е місце (0,795) та випереджає більшість країн. Індекс освіти у світі – 0,436, тобто Україна його перевищує в 1,8 рази. При цьому відсутність на державному рівні системи розподілу молоді за робочими місцями після закінчення навчання призвело до ситуації, коли велика кількість носіїв інноваційного потенціалу – спеціалістів, не знаходять собі застосування у власній країні. Лише 29,1% українських студентів влаштовує життя в Україні, 16,2% опитаних воліють жити в США, 15,6% - у Великобританії. Серед працівників з вищою освітою готові до переїзду за кордон 32%, з науковим ступенем – 37% [2].

Висновки. Сучасні умови, в яких українські молоді громадяни будують свої долі, навіть у порівнянні із старшими поколіннями можна назвати екстремальними. Криза самовизначення у молодіжному середовищі та неможливість самореалізації може мати для держави та українського суспільства незворотні наслідки. Запобігти цьому можливо завдяки постійній увазі до проблем молоді з боку держави.

Список використаних джерел

1. Закон України від 05.02.1993 р. № 2998-ХІІ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Остання редакція від 06.12.2016 р. на підставі 1774-19. Режим електронного доступу [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>]. 2. Надгара В. Як працевлаштувати «втрачене покоління»? Дзеркало тижня. Україна – 2011, 26 серпня. - №30. Режим електронного доступу [<http://zn.ua/articles/86778>]. 3. «Студенти – образ майбутнього»: міжнародне соціологічне дослідження, проведене Інститутом Горшеніна у 2010-2011рр. – К., 2011. Режим електронного доступу [<http://institute.gorchenin.ua/>].

Г. М. Мицик

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ЛОГОПЕДІВ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ НА РІВНІ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

14 березня 2012 року в Верховній Раді України відбулися парламентські слухання на тему: «Освіта в сільській місцевості: кризові тенденції та шляхи їх подолання». Його учасниками обговорені проблеми, які існують в освіті, зокрема і в сільській місцевості, відзначено низький соціальний статус педагогічної діяльності. Серед іншого, Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України було рекомендовано запровадити у педагогічних вузах комплексну підготовку вчителів для сільської місцевості за 2-3 спеціальностями. На наше переконання, невирішеність проблеми кадрового забезпечення сільських освітніх закладів впродовж попередніх років змушує вести мову саме в такому контексті. Вважаємо, що в умовах перетворень, які відбуваються в освітній галузі, спрямованості державної підтримки на забезпечення рівного доступу до високоякісної дошкільної та загальної середньої освіти слід вести мову про запровадження такої підготовки за всіма спеціальностями, які є затребуваними в сільських освітніх закладах. Турбота про дітей з порушеннями мовлення змушує говорити і про підготовку для закладів дошкільної освіти сільської місцевості спеціаліста такого вузького профілю як логопед.

Головною тезою, вихідним науковим положенням, на якому базується процес оновлення змісту дошкільної освіти України ХХІ століття, є визнання пріоритету розвитку зростаючої особистості, цінності й смислу її буття. Звідси, спрямованість процесу його модернізації на розвиток дошкільника, як активного, свідомого та

компетентного суб'єкта життєдіяльності, виховання уміння жити у злагоді з до-вкіллям та згоді з собою, формування фізичної та психологічної готовності до на-вчання у школі. У цих умовах, зазначається в проекті Концепції розвитку дошкі-льної освіти на 2010-2016 р.р., дошкільні навчальні заклади повинні набути нового статусу, розширити свої функції, передбачити можливості соціалізації дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку. Визначено, що осві-тній процес для таких дітей повинен враховувати такі ключові моменти: забезпе-чення рівних можливостей для всіх дітей в отриманні освітніх послуг у поєднанні з корекційно-реабілітаційними послугами; надання допомоги сім'ї у виборі корек-ційно-освітньої підтримки дитини; забезпечення ранньої соціалізації та інтеграції дітей у суспільство; створення умов з перших днів життя дитини для формування максимально можливої її пізнавальної та соціальної компетентності; забезпечення особистісно-орієнтованого підходу до дитини в процесі корекційно-розвивальної допомоги як в умовах дошкільного навчального закладу, так і в умовах сім'ї; сис-тематичного психолого-педагогічного супроводу.

Нові цілі дошкільної освіти зумовили необхідність розроблення та впрова-дження концептуальних підходів до організації інтегрованого та інклюзивного на-вчання дітей в різних умовах. Відповідні кроки з цього приводу були здійснені Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України). Наказом від 01.10.10. № 912 ним було затверджено Концепцію розвитку інклюзивного навчання. І хоча в більшій своїй частині її положення визначали шляхи впровадження інклюзивно-го навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, інституційні зміни, започат-ковані Концепцією, передбачали запровадження інклюзивного навчання, з ураху-ванням побажань батьків (осіб, які їх замінюють), і у дошкільних навчальних за-кладах. Важливого значення у цьому сенсі набули і внесені у 2014 р. зміни до За-кону України «Про дошкільну освіту», відповідно до яких у складі закладів до-шкільної освіти для задоволення освітніх, соціальних потреб, організації корек-ційно-розвиткової роботи, можуть створюватися спеціальні та інклюзивні групи для виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами. В рекоменда-ціях МОН України зазначається, що рішення про утворення такої групи (груп), не-залежно від підпорядкування та форми власності дошкільного навчального заклад, приймається керівником дошкільного навчального закладу за погодженням із за-сновником (власником) на підставі заяви батьків дитини з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, або особи, яка їх замінює. Таким чином прикметною ознакою сучасного функціонування та розвитку української спеціа-льної освіти (освітньої системи для осіб з особливими потребами) стало прагнення до деінституалізації та забезпечення доступності усіх освітніх ресурсів на основі урахування індивідуальних особливих потреб, що є основоположними засадами інклюзивної освіти [2, с. 69]. За таких умов роль сільського дошкільного освітньо-го закладу, як важливого соціокультурного інституту держави, в соціалізації дітей з особливими освітніми потребами суттєво зростає, як і роль вчителя-логопеда в організації та здійсненні корекційно-розвиткової роботи з такими дітьми.

Оновлення структури і змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей і принци-пів пред'являють підвищені вимоги до професійних, особистісних якостей вчителя-логопеда, який має намір працювати в сільській місцевості. Вони зумовлені супереч-ностями: між постійно зростаючою кількістю дітей, які мають порушення мовлен-ня, і недостатнім забезпеченням сільських освітніх закладів логопедичними кадра-ми; між соціальною значущістю професії логопеда для освітніх закладів сільської місцевості і фактичною недооцінкою цього з боку суспільства та держави; між тра-диційною системою підготовки логопедів педагогічними закладами вищої освіти та їх здатністю успішно здійснювати професійну діяльність в умовах сучасних соціа-льно-економічних перетворень на селі; між гострою необхідністю розробки ефек-

тивної моделі професійної компетентності майбутніх логопедів сільських освітніх закладів і її відсутністю в педагогічній практиці закладу вищої освіти. При їх розв'язанні мають бути враховані такі обставини: зменшення мережі закладів дошкільної освіти в сільській місцевості, яка не в повній мірі забезпечує освітні потреби населення; обмежене фінансування дошкільної освіти, що унеможлиблює відновлення роботи дитячих садків, які призупинили свою діяльність на невизначений період під час реформування аграрного сектору економіки, та відкриття нових; відтік педагогічних кадрів; слабка матеріально-технічна база дошкільних закладів; ненадлежаще навчально-методичне забезпечення супроводження дітей з порушеннями мовлення, відсутність допоміжних засобів для навчання і виховання таких дітей; недостатній рівень соціалізації дітей села, які потребують корекційно-розвиткової допомоги. Вирішення названих протиріч актуалізує необхідність внесення змін у зміст професійної підготовки логопедів, узагальнення досвіду надання логопедичної допомоги на селі та розробки технологічної моделі підготовки логопедів для сільської місцевості, формування професійних компетентностей стосовно місця діяльності, що дозволять створювати умови для корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями мовлення на рівні дошкільного освітнього закладу.

Реалії нашого життя висувають все нові й нові вимоги до майбутніх фахівців. І цьому є об'єктивне пояснення. Не є виключенням фахівці з логопедії. Майбутній учитель-логопед має бути готовий до роботи в будь-яких умовах, в тому числі і сільської місцевості. Окрім того, що він має бути гарно обізнаним у своїй професії, він ще повинен володіти навиками психологічної майстерності та організаційними здібностями. Адже специфіка логопедичної роботи передбачає не тільки налагодження контакту з дітьми але й вміння вибудовувати партнерські стосунки і з їх батьками, що дасть в майбутньому можливість побачити в них своїх помічників [1, с.242]. А тому досить аргументованим є твердження тих науковців [2], які вважають, що саме особистість педагога має першорядне значення для ефективності логопедичної роботи з навчання, виховання, корекції та профілактики порушень мовлення дітей, яка повинна бути не тільки глибоко компетентною, а характеризуватися необхідними для неї якостями: пізнавальна і педагогічна спрямованість; захопленість професією, любов до дітей; вимогливість до себе і оточуючих, педагогічна творча уява і спостережливість тощо. Тим не менш це не заважає стверджувати, що і сьогодні професійно значущі компетентності вчителя-логопеда є недостатньо дослідженими.

Спроби визначення переліку професійних знань, умінь і навичок, необхідних фахівцю для роботи з дітьми з порушеннями мовлення, в різні часи при розробці професіограм дефектолога робилися неодноразово. Тим не менш і зараз це питання є невирішеним. Згідно Закону України «Про вищу освіту» його віднесено до компетенції центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки (ч. 6 ст. 10). Проте в Українському освітньому просторі відсутній стандарт вищої освіти, яким би визначалися вимоги до змісту та результатів освітньої діяльності закладу вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта». При визначенні компетентностей, якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти, переліку необхідних для цього навчальних дисциплін за основу береться стандарт, розроблений безпосередньо самим закладом вищої освіти. Однак не один з них не забезпечує в достатній мірі набуття майбутніми логопедами компетентностей, які б засвідчували його здатність організовувати корекційно-розвиткову роботу для дітей з порушеннями мовлення на рівні закладу дошкільної освіти сільської місцевості.

На сучасному етапі законодавство про вищу освіту гарантує здобувачам вищої освіти вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що має становити не менш як 25 % від загальної кількості кредитів ЄКТС. На наше переконання це дозволяє педагогічним закладам вищої освіти при їх розробці запропонувати майбутнім логопедам

для вивчення навчальні дисципліни, зорієнтовані на формування у них готовності до професійної діяльності в освітніх закладах сільської місцевості. З іншого боку такі дисципліни розширяють уявлення майбутніх фахівців про особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями мовлення в різних умовах (нових або нестандартних ситуаціях), її напрями та змістове наповнення.

Сьогодні в Україні підготовка фахівців-логопедів в межах спеціальності 016 «Спеціальна освіта» за спеціалізаціями: «Логопедія»; «Логопедія. Спеціальна психологія» здійснюється у 8 закладах вищої освіти. Проте, дисбаланс, який існує між запитом сільського соціуму на такого вузькофахового спеціаліста як вчитель-логопед та загальною кількістю випускників за зазначеними спеціалізаціями, з яких більшість не бажають працювати за фахом в сільській місцевості, інші ж просто не готові до професійної діяльності в зазначених умовах, змушує ставити питання про внесення змін у зміст професійної підготовки вчителів-логопедів, який має відповідати реаліям сучасного життя, запитами як міського так і сільського населення.

Маючи на меті припинення негативних процесів у соціальній сфері села, визначивши організаційно-економічні та правові заходи для їх подолання, нажалі більше як за 20 років держава, в цьому секторі, так і не спромоглася змінити ситуацію на краще. Потреба в комплексному підході до розв'язання проблеми розвитку сільських територій залишається. За відсутності ефективної системи забезпечення села необхідними кадрами, залучення молодих фахівців для роботи в ньому складно розраховувати до швидких змін на краще. В минуле відійшла і система квотування місць для підготовки фахівців із числа сільської молоді, яка хоча і не була надто ефективною проте свідчила про наміри держави вплинути на ситуацію. Щоб якимось чином підтримати сільську молодь МОН України з 2017 р. в Умовах прийому на навчання до закладів вищої освіти України для вступників встановило так званий сільський коефіцієнт. На 2018 р. він дорівнює 1,02 для осіб, зареєстрованих у селах не менше двох років до дня завершення подання заяв про вступ та які здобули повну загальну середню освіту у закладах освіти, що знаходяться на території сіл, у рік вступу, та 1,00 в інших випадках. Також передбачено, що право на першочергове зарахування до педагогічних навчальних закладів за спеціальностями галузей знань 01 «Освіта/Педагогіка» за державним або регіональним замовленням мають ті вступники, які уклали угоди про відпрацювання не менше трьох років у сільській місцевості або селищах міського типу.

Список використаних джерел

1. Мицик Г. М. Недоліки в організації логопедичної роботи на селі: напрями вирішення проблеми / Г. М. Мицик // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць. Вип. 33 / Глухівський НПУ ім. О. Довженка: редкол.: О. І. Курок (відп. ред.) [та ін.]. – Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. – 2017. – С. 239-245. 2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – 448 с.

Я. М. Дідик

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Зрівноважений розвиток суспільства залежить не тільки від зростання науково-технічного прогресу і удосконалювання системи управління. Стратегія прискорення соціально-економічного розвитку значною мірою залежить і від рівня екологічної свідомості. У такому поєднанні стане можливим забезпечення безперервного зрівноваженого еколого-економічного й соціального розвитку суспільства, що постійно вимагає все більшого розширення використання природних ресурсів